

Brusselse Kapelmesters uit de achttiende eeuw Joseph Fiocco en Hendrik De Croes, die werden uitgevoerd door het Westvlaams Vocaal Ensemble, het Collegium Instrumentale Brugense, sopraan Greta de Reyghere en drie Engelse solisten o.l.v. Patrick Peirc. Goede muziek maar al te vaak voorspelbaar. De vergelijking met Haydn (*Missa Brevis*, *Salve Regina*) en Mozart (de zo mooie *Vespers*) die het programma completeerden, is dan ook moeilijk te trekken. De uitvoering o.l.v. Peire stond op hoog niveau en vooral het koor (pas terug van een tournee in Frankrijk met vier *Messiah*-uitvoeringen) was uitstekend op dreef.

Dit jaar staat de 27ste editie van het Festival van Brugge in het teken van Musica Antiqua - De Latijnse Wereld.

Hendrik Willaert

FILM

De Avonden

Denk niet dat je in Nederland ongestraft een door de hele natie geadopteerd literair meesterwerk kunt verfilmen. Producent Rene Solleveld en regisseur Rudolf van den Berg ondervonden het aan den lijve toen zij hun plannen voor de verfilming van *De Avonden* van Gerard Reve bekend

maakten. Een storm van protest stak op. Eensluidend klonk het oordeel van Nederlandse literatuurwetenschappers en filmcritici: *De Avonden* is onverfilmbaar, op deze film kan gods zegen niet rusten.

Men hield het hart vast, niet in de laatste plaats omdat menigeen het boek al jaren als een bijbel op het nachtkastje had liggen. Privé-eigendom was het geworden, waar niemand aan mocht komen.

Ruim twee jaar na de Tweede Wereldoorlog werd de debuutroman van (toen nog) Simon van het Reve gepubliceerd en vrijwel onmiddellijk bekroond met een letterkundige prijs. Het boek sloeg in als een donderslag uit de heldere hemel van een gezapig, dapper wederopbouwend burgervolkje. Nu nog verbaast de schrijver zich erover hoe drommen voor- en tegenstanders zich in slagorde opstelden. „Het Hollandse binnenhuis wordt bevuild”, constateerden sommigen. „Het is de roman waarop men wachtte”, meenden anderen. *De Avonden* werd vooral gezien als een navrant portret van een van alle illusies beroofde naoorlogse generatie. (Een handig excuus voor diegenen die de werkelijkheid van hoofdpersoon Frits van Egters niet herkenden, noch wilden accepteren).

„Het was donker, toen in de vroege morgen van de tweeën-

tuintigste december 1946 in onze stad, op de eerste verdieping van het huis Schilderskade 66, de held van onze geschiedenis, Frits van Egters, ontwaakte”, luiden de eerste zinnen van *De Avonden*. En de voorlaatste: „Het is gezien”, mompelde hij, „het is niet onopgemerkt gebleven”.

Tussen beide zinnen spelen zich in een tijdsbestek van tien dagen, de summere belevenissen van Frits af: zijn ongerichte hunkering en benauwenis in dromen en nachtmerries waarmee hij zijn kleinburgerlijk milieu ontstijgt; de dagelijkse tredmolen van een kantoorbaan en 's avonds een enkel bezoek aan vrienden; het ouderlijk huis, met een smakende, boerende, winden latende, half dove vader en een sloverige moeder.

Ziekte, verval en dood fascineren hem, in een bestaan dat hem banaal en zinloos lijkt en waarin zijn ouders hem zowel mateloos ergeren als zijn gevoelens van deernis opwekken.

Dat Reve met zijn alter-ego Frits van Egters niet slechts de stem van zijn eigen generatie was, mag blijken uit de belangstelling die het boek al die jaren levend hield en uit de polemieken die opnieuw ontstonden naar aanleiding van de film.

Een verrassend fraaie en ontroerende film, ingehouden en sober in de huiselijke scènes, exu-

„De Avonden”, met Viviane de Muynck als de moeder, Thom Hoffman als Frits van Egters en Rijk de Gooijer als de vader.

„De Avonden”, Tom Hoffman als Frits van Egters (op de achtergrond: Pierre Bokma).

FILM

berant en hartstochtelijk in de droomscènes. Een kleine triomf voor Rudolf van den Berg, die Reves woorden in beelden omzette zonder het karakter van het boek te verliezen of tot een statisch-literaire film te vervallen.

Van den Bergs liefde voor de personages klinkt door in de formidabele spelprestaties van Thom Hoffman als Frits, Rijk de Gooijer als de vader en Viviane de Muynck als de moeder. In de huiselijke taferelen sublimerde hij de spruitjesgeur door middel van vervreemdende camera-instellingen en gebruik van vertekende lenzen. De dromen leggen ongegeneerd Frits' turbulente zieleven bloot, zijn angsten, obsessies, verlangens. Dit alles wordt begeleid door schitterende muziek van Bob Zimmerman, die de emotie niet schuwet en schaamteloos tot climaxen stijgt.

Met humor wordt de wanhoop te lijf gegaan, vaak cynisch en schofferend als Reve zelf, vaak teder en vol goede wil maar machteloos; het ene de buitenkant van Frits van Egters, het andere zijn heimelijke innerlijk.

Hoogtepunten zijn de oudejaarsscène, waarin Frits moeder per abuis een fles vruchtenwijn heeft aangeschaft terwijl ze Frits wilde verrassen met echte wijn. Die verkeerde aankoop leidt tot uitputtende dialogen tussen een niet-begrijpende, sussende vader, een vertwijfelde moeder, een aanvankelijk troostende later razende Frits. Een tragi-komische top in een dal van muisgrijze benauwenis.

En de droomscène waarin Frits' gortdroge kantoorcollega het object van zijn verlangen wordt en van zijn frustratie als zijn geilheid zich van de sensuele droomjuffrouw verlegt naar de jongeman die haar betast. Zijn vroegere klasgenoot Wim is het, die door de film heen Frits' verwarring vorm geeft; een personage dat niet in de roman voorkomt.

En juist dit werd Rudolf van den Berg verweten: de implicatie van Reves homoseksualiteit die het boek niet kent. Wel werd er in de eerste recensies van *De Avonden*, gewag gemaakt van het gebrek aan seksualiteit in de roman, en dat in een intiem verhaal over een adolescent!

Van den Berg heeft echter een zuiver uitgangspunt gehanteerd bij het maken van de film: het is zijn persoonlijke visie op het boek en hij verwerkte er in retrospectief zijn latere kennis van de persoon Reve in, zijn homoseksualiteit, zijn grote schrijverschap.

De film eindigt dan ook met een shot van Frits' hand die een kroontjespen opneemt terwijl hij een schrift openslaat. Niet hij, maar zijn ouders spreken in de film de zin uit: „Het is gezien jongen, het is niet onopgemerkt gebleven”. Een grote schande, volgens enkele eenkennige literatuurwetenschappers. Maar die gaan dan geheel voorbij aan de volstrekt integere toon van de film en de diepe ontroering die hij oproept.

Gerdin Linthorst